

3. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. С-Пб.: Питер, 2000 г. – 420 с.
4. Ансофф И. Стратегическое управление. М.: Экономика, 1989. – 519 с.
5. Воронкова А. Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. – Луганск: Изд-во Восточноукраинского нац. Университета, 2000. – 315с.
6. Виханский О.С. Стратегическое управление: Учебник. – 2-е издание, перераб. и доп. – М.: Гардарики, 2000. – 296 с.
7. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2002. – 892с.
8. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 311с.
9. Фатхутдинов Р.А. Стратегический менеджмент: Учебник для вузов. – М.: ЗАО “Бизнес-школа ”Интел-Синтез”, 1999. – 416 с.
10. Щербак В.Г., Использование методов таксономии при оценке конкурентной позиции предприятия // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. – Дніпропетровськ: ДНУ.-2001.-Випуск 80.-с.28-32.
11. Экономическая стратегия фирмы: Учебное пособие. /Под ред. А. П. Градова. – СПб.: Специальная литература, 1995. – 284с.

Аннотация. В статье проанализированы преимущества и недостатки разных методических подходов к решению проблем оценки конкурентной позиции предприятия. Предложено применение портфельного подхода к решению задач повышения объективности и обоснованности оценки конкурентной позиции предприятия в процессе оценки его конкурентных преимуществ.

Ключевые слова: инструменты матричного анализа, модель «Бостон консалтинг групп» («БКГ»), модель «Маккинзи», SWOT-анализ, таксономия.

Summary. In article advantages and lacks of different methodical approaches to the decision of problems of an estimation of a competitive position of the enterprise are analyzed. Proposed use of a portfolio approach to the decision of problems of increase of objectivity and validity of an estimation of a competitive position of the enterprise in the course of an estimation of its competitive advantages is offered.

Keywords: tools of matrix analysis, the model of the Boston Consulting Group (BCG), the model McKinsey », SWOT-analysis, taxonomy.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Полякова О.М.

УДК 65.018:656.13

ИНТЕГРОВАННЫЙ ПРОЦЕСС УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ПРОМЫСЛОВОЙ ПРОДУКЦИИ

Чала О.В., к.е.н., доцент (УкрДАЗТ)

В статті розглядається проблема управління якістю продукції на промисловому підприємстві. Запропоновано інтегрований процес управління якістю продукції. Узагальнено та доповнено перелік чинників, які впливають на якість промислової продукції.

Ключові слова: *якість, управління якістю, процес, інтегрований процес управління якістю, перелік чинників, що впливають на якість продукції.*

Постановка проблеми. В умовах розвитку міжнародної торгівлі успіх окремих підприємств та галузей економіки на зовнішньому та внутрішньому ринках повністю залежить від того, наскільки їх продукція або послуги відповідають стандартам якості. Сучасний етап вирішення проблем якості потребує застосування комплексного системного підходу, який спрямований на безперервне

підвищення якості і базується на міжнародних стандартах ISO серії 9000 та використовує систему управління якістю. Упровадження та сертифікація таких систем відповідно до вимог національних або міжнародних стандартів у першу чергу дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції вітчизняних виробників. Як правило, існування на підприємстві сертифікованої системи якості є обов'язковою умовою при укладанні контрактів. Також позитивним фактором є потенційна можливість активізації залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій у сертифіковане виробництво. За оцінками міжнародних реєстраторів сертифікація системи управління якістю підвищує ринкову вартість підприємства в середньому на 10% [1, 2].

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Дослідження з питань якості згідно з міжнародними стандартами ISO серії 9000 проведені в роботах вітчизняних вчених: П.А. Орлова [3], О.М. Криворучко [4], М.І. Шаповала [5] та ін. В той же час недостатньо розробленими є науково-практичні аспекти удосконалення управління якістю продукції на промислових підприємствах.

Вищезазначене визначає актуальність даної проблеми та дозволяє сформулювати **мету статті**, яка полягає в узагальненні та доповненні переліку чинників, що впливають на якість промислової продукції та обґрунтуванні інтегрованого процесу управління якістю.

Вклад основного матеріалу дослідження. Система якості – інтегрований механізм управління, призначений для реалізації цілей в галузі якості, орієнтований на мінімізацію усіх видів втрат та узгоджене функціонування всіх її елементів.

На основі результатів досліджень наведених в [3 - 5] узагальнено перелік чинників, що впливають на якість продукції. До першої групи, які формують якість промислової продукції відносяться чинники: виробничий, розробки та проектування, матеріально-технічного постачання. До другої групи, що забезпечують якість продукції, належать наступні чинники: маркетингу, монтажних робіт і сервісного обслуговування, навантажувально-розвантажувальних робіт, заходів у галузі безпеки. З урахуванням особливостей вимог до промислової продукції автором запропоновано чинник авторського нагляду, який відноситься до третьої групи, що забезпечує підвищення якості продукції.

Виробничий чинник характеризує вплив на якість продукції матеріалів, обладнання, технічного обслуговування і потребує організації процесів контролю якості виготовлення продукції. При організації контролю якості продукції особливу увагу слід приділяти тим етапам виробничих процесів, управління якими особливо важливо для якості промислової продукції. Саме на цих етапах перевірки повинні проводитися найчастіше. Коли перевірка показує, що параметри продукції або технологічного процесу не відповідають встановленим або

очікуваним вимогам, необхідно вжити заходи для виправлення процесу.

Чинник, що пов'язаний з розробкою та проектуванням, характеризує вплив конструкторських та технологічних підрозділів на якість продукції. Дані служби при розробці технічної документації забезпечують переклад потреб замовника до якості продукції в технічні умови на матеріали, продукти і процеси виробництва продукції. Зазначимо, що крім вимог споживача при розробці промислової продукції велика увага приділяється вимогам, що відносяться до безпеки, охорони навколишнього середовища та інших обмежень, включаючи елементи політики підприємства в області якості, які можуть вийти за рамки законодавчих вимог.

Чинник матеріально-технічного постачання характеризує вплив на якість продукції сировини, деталей і вузлів, що потрібні для комплектування виробів, допоміжних матеріалів тощо. Управління впливом даного чинника потребує розробки програми та процесу якості постачань, що повинна містити відповідні умови для постачальників.

Чинник маркетингу, на відміну від раніше розглянутих, не формує, а забезпечує відповідність якості продукції визначеним вимогам споживача (замовника). Постійний моніторинг вимог до якості продукції потребує розробки системи інформаційного контролю і зворотного зв'язку на основі аналізу потреб споживачів. Одержана інформація використовується службою якості підприємства для визначення характеру та об'єму проблем, пов'язаних з якістю, що необхідно для внесення змін у характеристики продукції, а отже, і для підвищення її якості.

Чинник монтажних робіт і сервісного обслуговування впливає на відношення споживача до якості промислової продукції в процесі її експлуатації. Підприємство зобов'язане надавати інструкції з використання, монтажу, введення в експлуатацію, експлуатацію та обслуговування своєї продукції, а також перелік деталей або запасних частин.

Чинник навантажувально-розвантажувальних робіт впливає на якість продукції за рахунок попередження пошкоджень, що виникають у процесі навантажувально-розвантажувальних робіт і зберігання (наприклад, вібрація, удар, стирання, корозія, температура або вологість).

Чинник безпеки дає можливість обмежити ризик відповідальності підприємства за якість продукції, що випускається, впровадженням відповідних заходів.

Чинник авторського нагляду за продукцією орієнтований на поліпшення якості продукції на основі інформації про відмову або повернення продукції, особливо на стадії впровадження нових виробів. Це дає можливість скорегувати споживчі

характеристики продукції і, таким чином, підвищити її якість.

У рамках такого нагляду доцільно проводити постійний аналіз задоволення потреб споживача відносно якості промислової продукції. Інформація про рекламачії, повторюваність та види відмов, проблеми, що виникають у процесі експлуатації, дає можливість проведення аналізу та коригувальних заходів, спрямованих на підвищення якості продукції.

Узагальнена теоретична модель системи управління якістю, що базується на процесному

підході, наведено в ДСТУ ISO 9004–2001 [6]. Така модель відображає постійне поліпшення системи управління якістю та пов'язує виробництво продукції з вимірюванням, аналізуванням, з відповідальністю керівництва та управлінням ресурсами. Практична реалізація вказаної моделі в рамках процесного підходу потребує розробки інтегрованого процесу управління якістю (рис.1).

Рисунок 1 - Схема інтегрованого процесу підвищення якості продукції промислового підприємства

Інтегрований процес управління використовує опис механізму управління якістю [5], а також враховує доповнений автором перелік чинників. Функціонування такого процесу передбачає, що при виробництві продукції виконується порівняння фактичної якості з плановою та виявлення відхилень в якості. При виявленні відхилень в якості реалізуються заходи з усунення відхилень на основі впровадження чинників, що формують якість, та чинників, що забезпечують якість продукції.

Інтегрований процес управління якістю об'єднує в собі два процеси:

- постійного підвищення якості при виробництві продукції;
- формування передумов підвищення якості при створенні нової продукції.

Процес постійного підвищення якості при виробництві продукції передбачає також поліпшення

якості шляхом запровадження чинників у відповідності до змінення чи уточнення потреби. Підвищення якості продукції потребує коригування плану з якості, процесів виробництва та набору відповідних показників якості.

Процес формування передумов підвищення якості при створенні нової продукції забезпечує встановлення планових завдань з якості при створенні інноваційної продукції відповідно до встановленої потреби та оцінки наявних ресурсів і можливостей. Визначення продукції з новим рівнем якості забезпечується на основі чинника підвищення якості, що характеризує зв'язок зі сферою споживання.

Висновки. Інтегрований процес управління якістю спрямований на постійне поліпшення якості, що відповідає вимогам стандартів ISO серії 9000, з метою створення і виготовлення продукції, яка повністю задовольняє споживача при мінімальних витратах ресурсів. Цей процес об'єднує виконання

двох процесів: постійного підвищення якості при виробництві продукції та формування передумов підвищення якості при створенні нової продукції. При функціонуванні процесу на основі зворотного зв'язку реалізуються заходи з усунення відхилень щодо якості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуленков В.Ю., Куприянова М.С. Новое в подходе к сертификации систем менеджмента качества // Стандарты и качество. – 2002. – № 3. – С. 90–83.

2. Управление машиностроительным предприятием / С.В. Смирнов, С.Н. Ефимушкин, А.А. Колобов и др.; Под. ред. С.Г. Пуртова, С.В. Смирнова. – М.: Высшая школа, 1989. – 240 с.

3. Орлов П.А. Упровадження систем управління якістю відповідно до стандартів ISO серії 9000 як фактор підвищення ефективності діяльності організацій // Управління розвитком: Зб. наук. пр. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – № 4 (спецвипуск). – С. 6–10.

4. Криворучко О.М. Менеджмент якості на підприємствах автомобільного транспорту: теорія, методологія і практика: Монографія. – Харків: ХНАДУ, 2006. – 404 с.

5. Шановал М.І. Основи стандартизації, управління якістю, сертифікації. – К.: Вид. Європ. Унів., 1997. – 150 с.

6. ДСТУ ISO 9004–2001. Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності. – На заміну ДСТУ ISO 9004-1-95. – К.: Держстандарт України, 2001. – 44 с.

Анотація. В статті розглядається проблема управління якістю продукції на промисловому підприємстві. Представлено інтегрований процес управління якістю продукції. Обобщено і доповнено перелік факторів, які впливають на якість промислової продукції.

Ключевые слова: якість, управління якістю, процес, інтегрований процес управління якістю, перелік факторів, які впливають на якість продукції.

Summary. In the article the problem of quality management of products is examined on an industrial enterprise. The integrated process of quality management of products is offered. Generalized and complemented list of factors which influence on quality of industrial products.

Keywords: quality, quality management, process, integrated process of quality management, list of factors which influence on quality of products.

*Рецензент к.е.н., доцент УкрДАЗТ Пакуліна А.А.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Зубенко В.О.*

УДК 336.764.1:656.2

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ГАЛУЗІ

Чебанова Н.В., д.е.н., професор (УкрДАЗТ)

Стаття присвячена аналізу діючої системи управління економічною діяльністю підприємств залізничної галузі та оцінки достовірності їх інформаційної бази.

Ключові слова: управління економічною діяльністю, оцінка інформаційної бази, конкурентоспроможність підприємства.

Постановка проблеми. В процесі ринкової трансформації національного господарства загострюється проблема забезпечення конкурентоспроможності економіки країни в цілому, її галузей та окремих підприємств і такої її складової як стійка ефективність виробництва та